

† Preasfințitul Părinte Iustin,
Episcopul Maramureșului și Sătmarului

DIN SUMAR:

- Dumnezeu ca Lumină, la Sfinții Grigorie Palama și Simeon Noul Teolog – **ANDREI GOBĂRNESCU**.....(p. 2)
- Strămoșii - **ALEXANDRU NEMOIANU**.....(p. 3)
- Apărătoare Doamnă – **ADRIAN PAPAHIAGI**.....(p. 3)
- Cu Iisus Hristos prin moarte la Viață – **PR. VALER BEL**.....(p. 4)
- Părintele Arsenie Papacioc și misterul „veșniciei într-o clipă” – **ARHIM. BENEDICT VESA**.....(p. 5)

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Un sfert de veac de rodnică și jertfelnică slujire

Înd rostim numele Mănăstirii Rohia, nostalgic mergem pe firul gândului în urmă cu ani și realizăm rostul providențial pe care l-a avut și-l are această lavră pentru viața spirituală a Maramureșului și Sătmarului. Și nu numai a Maramureșului și Sătmarului, ci a întregii regiuni de nord a Transilvaniei.

Gândurile acestea ni le provoacă aniversarea a 25 de ani de când era hirotonit ca episcop Preasfințitul Justin al Maramureșului și Sătmarului, pe atunci arhiepiscop vicar, fiu al Rohiei și înrădăcinat în tradițiile unui loc binecuvântat de misiunea și grija Înaltpreasfințitului Justinian Chira și a eruditului monah Nicolae de la Rohia.

Era duminica Sfintei Maria Egipteanca, o zi frumoasă și luminoasă din Postul Mare, iar în fruntea soborului era vrednicul de pomenire Mitropolit Antonie Plămădeală, secondat de ierarhii: Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului, Justinian al Maramureșului și Sătmarului, Andrei al Alba Iuliei, Calinic al Argeșului, Ioan al Oradiei și Bihorului și Emilian al Caransebeșului. Slujba s-a oficiat în altarul de vară al Mănăstirii Rohia, în prezența unui public numeros de credincioși râvnitori de pe toate plaiurile Maramureșului.

Preasfințitul Justin, care va ajunge în 2016, după plecarea în eternitate a Arhiepiscopului Justinian, episcopul Maramureșului și Sătmarului, era legat cu toată ființa de Mănăstirea Rohia și de străvechile plaiuri maramureșene.

Se născuse în tradiționalul sat Rozavlea, de pe Valea Izei, aducea cu el moștenirea acelor locuri binecuvântate, și a intrat de tânăr în Mănăstirea Rohia, fiind ucenicul fidel al starețului Serafim, pe care-l va urma la stăreție, și discipolul Arhiepiscopului Justinian într-o cele ale spiritualității.

Cei din zonă eram obișnuiți, când pașii ne duceau pe la mănăstire, să-l întâlnim pe acel tânăr nevoitor, entuziast și harnic, care va lua în mână steagul bătăliei duhovnicești, în demersurile spirituale și edilitare ale mănăstirii.

Și cum de la o vreme imaginile nostalgice ale trecutului ne mângâie inima, ne aducem aminte cu drag că, urmând Seminarul Teologic la Cluj, o vreme, ne-a sprijinit strana de la Parohia Turda Fabrici, unde pe atunci eram preot paroh.

Sporadic l-am întâlnit și pe când era student la Sibiu și-n nenumăratele vizite ce le făceam la Rohia, unde Părintele Serafim nevoitorul și Părintele Nicolae eruditul îi erau în companie. Amintirile, care pot părea banale, își au importanța lor. Așa, de exemplu, într-o fotografie, pe când îl însoțeam pe Episcopul Emilian la Rohia, fiind preot la Alba Iulia, apare în grupul viețitorilor dimpreună cu Părinții Serafim și Nicolae.

Arhiepiscopul Justinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, inspirat de sus, și l-a ales ca și colaborator direct. El îl hirotonise diacon și preot, iar, în anul 1993, l-a ridicat la rangul de arhimandrit. Un an mai târziu, Sfântul Sinod, la propunerea sa, l-a ales Arhiepiscop vicar al Maramureșului și Sătmarului cu titulatura de „Sigheteanul”.

Din dragoste față de Sfântul Ioan Botezătorul, al cărui nume îl purtase înainte de călugărie, și față de Noul Testament, va face un doctorat sub îndrumarea Părintelui Profesor Stelian Tofană cu genericul: „Personalitatea Sfântului Ioan Botezătorul, între mărturie și mesianism iudaic, în descrierea Evangheliilor și a literaturii necreștine”.

Pe tărâm pastoral și edilitar, după ce în 17 aprilie 1994 ajunge arhiepiscop vicar al Maramureșului și Sătmarului, va desfășura o misiune de excepție. Va străbate Eparhia în lung și-n lat, slujind Liturghii și sfințind biserici, învățând și făcându-se tuturor toate ca pe niciunii să nu-i piardă.

Alături de Arhiepiscopul Justinian, transformă 100 de filii în parohii, înființează 30 de mănăstiri și schituri, înființează Liceul Teologic din Satu Mare, se implică în viața școlilor și, ce este foarte important, organizează la Baia Mare, în 2013 și 2014, Reuniunea Tinerilor Ortodocși, cu mare impact, care s-a desfășurat apoi la Cluj, București, Iași și Sibiu. Aceste întâlniri care adună tineri ortodocși din toată lumea și care au fost demarate la Baia Mare, au o importanță maximă pentru această lume secularizată.

Pe tărâm edilitar, pune piatra de temelie la 75 de noi biserici, dar, de o importanță covârșitoare este faptul că ridică la Rohia, unde a fost stareț, o biserică superbă în stil moldovenesc, iar la Baia Mare catedrala impozantă în cel mai neaoș stil bizantin.

Dacă e să amintim și de implicarea în cultură a Preasfințitului Sale, vom pomeni de implicarea în editarea la Polirom a operei Părintelui Nicolae Steinhardt, în volume elegante, cele peste 40 de

Cu Iisus Hristos, prin moarte la viață

Pr. prof. univ. dr. Valer Bel

 mul creștin se pregătește în cursul întregii vieți pământești să se mântuiască în viața veșnică prin sporirea și întărirea comuniunii lui cu Hristos și cu semenii, pentru ca moartea să fie trecerea lui la plenitudinea comuniunii cu Dumnezeu și cu semenii săi. Dar moartea este pragul peste care trebuie să trecem ca să intrăm în sensul deplin al existenței. Prin moartea și învierea lui Hristos Cel răstignit, moartea și-a schimbat nu numai rolul ei în sine, ci și în experiența celor ce o trăiesc, descoperindu-se ca poartă spre viața cea născătoare. Celor ce cred în Hristos, nu s-a deschis numai calea eternității, ci au și primit puterea dumnezeiască de a parcurge împreună cu El calea care duce la viața veșnică în iubirea lui Dumnezeu. De aceea „Iisus a zis: Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi. Și oricine trăiește și crede în Mine nu va muri în veac” (Ioan 11, 25-26). Prin Botez primim din Hristos putere pentru moartea tainică cu El, ca să putem înainta spre învierea cu El: „Așa și voi, socotiți-vă că sunteți morți păca-

Pogorarea la iad. Autor: Sorin Efros, 2005.

tului, dar vii pentru Dumnezeu, în Hristos Iisus, Domnul nostru” (Romani 6, 11). Hristos ne dă puterea să trăim moartea tainică cu El, moartea egoismului păcatului, ca predare lui Dumnezeu, într-o continuă dezvoltare, pentru ca în momentul culminant al morții fizice, despărțirea sufletului de trup să coincidă cu intrarea culminantă în plenitudinea vieții: „Purtând totdeauna în trup moartea lui Iisus, pentru ca și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru” (2Corinteni 4,10). Strigătul lui Iisus pe cruce: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu pentru ce M-ai părăsit?” își are iconomia sa în pregătirea noastră pentru acceptarea morții ca poartă spre învierea fericită cu El. Prin acest strigăt Iisus ne arată că a fost om adevărat și Și-a asumat condiția noastră, inclusiv moartea, și din dorința de a Se uni ca om deplin cu Tatăl, acceptă și durerile morții, ca noi să învățăm să acceptăm din iubire față de Hristos, această ultimă durere a vieții noastre pământești, cu credința că „nici moartea, nici viața... nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru” (Romani 8, 38-39).

Cenzura Telegrafului Român în fondul arhivistic al Departamentului Cultelor, între anii 1957-1972

Dr. Silviu-Constantin Nedelcu

(Biblioteca Academiei Române - București)

Introducere

 ocumentele de arhivă privind cenzura presei ortodoxe în timpul regimului comunist variază și ne arată o altă perspectivă asupra stării de fapt a lucrurilor din acele timpuri caracterizate de un control excesiv al instituțiilor Statului.

În ceea ce privește *Telegraful Român*, cea mai veche publicație periodică religioasă având continuitate până în prezent, am identificat în fondul arhivistic al Departamentului Cultelor, mai multe

dosare în acest sens, cuprinse între anii 1957-1972, și anume: 1) ANIC, fondul Ministerul Cultelor și Artelor, dosar nr. 8/1957, f. 32-34; 2) ANIC, fondul Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 1/1961, f. 270, 281; 3) ANIC, fondul Ministerul Cultelor și Artelor, dosar nr. 37/1962, f. 39-48; 4) ANIC, fondul Ministerul Cultelor și Artelor, dosar nr. 48/1963, f. 37; 5) ANIC, fondul Ministerul Cultelor și Artelor, dosar nr. 192/1969, f. 58, 110, 116, 145, 182, 197, 230, 244, 253.

1957

În *Nota* din 4.II.1959 a lui Dumitru Dogaru, Secretarul General al Departamentului Cultelor, este precizat faptul că Departamentul Cultelor a transmis Secretariatului General al Consiliului de Miniștri „situația publicațiilor religioase existente și propunerile pentru unele limitări – a periodicității și tirajelor – în anul 1959”¹. Acesta continuă spunând că „s-a redus periodicitatea la patru reviste și a fost micșorat și numărul paginilor”². Motivația sa pentru aceste reduceri ale publicațiilor periodice bisericești apare în finalul documentului, unde afirmă că: „Departamentul Cultelor își orientează munca din acest sector în sensul ca [în, n. n.] revistele cultelor să nu exalte³ misticismul bolnăvicios, mai ales când Statul nostru dă toată atenția culturalizării maselor și propagandei științifico-ateiste, și, pe cât cu putință, să se obțină și o atitudine pozitivă față de realizările regimului nostru și față de problemele internaționale la ordinea zilei”⁴.

Anexat acestei *Note* apare un tabel comparativ, datat în 3 februarie 1959⁵, cu situația periodicității și tirajelor revistelor editate de culte pe anii 1958 și 1959.

În prima coloană apar cele 9 publicații ale cultului ortodox, la nr. 7 fiind menționat *Telegraful Român*. Dacă tirajul periodicului era în anul 1958 de 5.000 de exemplare, în anul 1959 apare un tiraj de 4.000 de exemplare, periodicitatea (bilunară) și numărul de pagini (4) rămânând neschimbat⁶.

Astfel, dacă *Telegraful Român* apărea până anul 1958 în 10.000 de exemplare/lună, respectiv 120.000 exemplare/an, cenzura comunistă prin Departamentul Cultelor redusese tirajul acestui periodic atât de mult, la prima vedere am putea spune chiar nesemnificativ, încât ajunsese să fie tipărit în 8.000 exemplare/lună, respectiv 96.000 exemplare/an. Cu 24.000 de exemplare mai puțin decât în anul precedent, aproape un sfert, fusese redus întregul tiraj al revistei.

Anterior *Notei* lui Dumitru Dogaru, tovarășul Șipoș de la Secțiunea Cultură-Învățământ a trimis *Nota* nr. 273 din 2. XII.1958 unde precizează faptul că „înainte de anul 1948 apăreau 108 publicații periodice religioase, dintre care 60 editate de cultul ortodox, 19 de cultul romano-catolic și 29 de celelalte culte”⁷. Acesta precizează faptul că „după 1948 numărul publicațiilor scade treptat ajungându-se, ca în 1958 să apară 16 titluri din care 9 editate de cultul ortodox, iar 7 de către restul cultelor”⁸.

Reducerea tirajului la periodicul *Telegraful Român* de la Sibiu apare și în această *Notă* de la 5.000 de exemplare la 4.000 exemplare⁹. Acesta își încheie documentul spunând următoarele cu privire la periodicele religioase: „părerea noastră este, că economia la consumul de hârtie ce va rezulta în urma acestei reduceri va fi minimă însă totuși ar fi binevenită, reducându-se în felul acesta posibilitățile de difuzare a concepțiilor mistice religioase”¹⁰.

1961

Într-o *Adresă* a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba-Iulia și Sibiu din 1 martie 1961 înaintată Direcției de Studii din cadrul Departamentului Cultelor, se cere aprobarea pentru difuzare¹¹ pentru nr. 37-38 din 1 octombrie 1960, după ce fusese obținută viza „bun de imprimat”¹².

Analizând datele, rezultă faptul că ziarul *Telegraful Român* avea deja o întârziere de 5 luni.

Într-o *Adresă* similară, înaintată pe 24 martie 1961 era cerută viza de difuzare pentru nr. 39-40 din 15 octombrie 1960¹³.

¹ ANIC, fondul Ministerul Cultelor și Artelor, dosar nr. 8/1957, f. 31.

² *Ibidem*, f. 31.

³ În text apare o greșeală de tehnoredactare fiind scris *exalta* în loc de *exalte*, așa cum e corect.

⁴ *Ibidem*, f. 31.

⁵ *Ibidem*, f. 32.

⁶ *Ibidem*, f. 32.

⁷ *Ibidem*, f. 33.

⁸ *Ibidem*, f. 33.

⁹ *Ibidem*, f. 33.

¹⁰ *Ibidem*, f. 34.

¹¹ În text apare viza „bun de difuzat” cf. ANIC, fondul Ministerul Cultelor și Artelor. Studii, dosar nr. 1/1961, f. 270.

¹² *Ibidem*, f. 270.

¹³ *Ibidem*, f. 281.

Astfel, periodicul mai căpătase pe lângă cele 5 luni de întârziere încă un „avans” (sic!) de 9 zile.

Acest tip de tergiversare era utilizat de cenzura comunistă, în special de către Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor (D. G. P. T.) ca textele religioase să nu ajungă în parohii, respectiv iar în cazul în care ajungeau acest lucru să fie întârziat cât mai mult, motivația principală fiind stoparea „propagării misticismului religios bolnăvicios” (sic!), de care comuniștii se temeau puternic.

1962

Cenzura comunistă a continuat și în anul 1962, epurarea bibliotecilor parohiale de cărțile și periodicele interzise fiind făcută de către Împuterniciții Cultelor. Astfel, într-un *Tabel cu cărțile, revistele și broșurile bisericești care urmează să fie predate Direcției de Studii* din 14 martie 1962¹⁴, la pagina 9 a documentului, la nr. 315 apare „Telegraful Român, nr. 46-47”¹⁵, fără a fi precizat anul sau localitatea, în dreptul acesteia fiind menționat numele „Andrei Șopron”¹⁶.

Astfel, încă se mai găseau parohii care păstrasera reviste ce conțineau texte și autori interziși în perioada anilor 1945-1948, epurarea și „defascizarea” (sic!) bibliotecilor, inclusiv a celor parohiale, fiind un proces de durată care nu se încheiase cu anul 1948.

1969

Documentele trimise de către Direcția de Studii din cadrul Departamentului Cultelor către Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor (D. G. P. T.) pentru primirea vizei de tipărire¹⁷ arată faptul că în anul 1969 întârzierea tipării *Telegrafului Român* era de 1-3 luni.

Cenzura exercitată de cele două instituții de stat, Departamentul Cultelor și Direcția Presei, încercând să stopeze apariția la timp a acestui ziar bisericesc.

1972

Ultimul document cercetat reprezintă *Adresa* Nr. 716/C-8. IV.1972 a lui Dumitru Dogaru, Președintele Departamentului Cultelor, trimisă lui Iosif Ardeleanu, Directorul General al Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor, în care solicita majorarea tirajului periodicului *Telegraful Român*¹⁸.

Astfel, este precizat faptul că în anul 1972 acest ziar bisericesc apărea într-un tiraj de 10.000 de exemplare/lună și cu

data de 1 aprilie 1972, „prin solicitări de abonamente din partea unor credincioși din parohiile ortodoxe române de peste hotare, îndeosebi din Canada și S.U.A.”¹⁹, se dorea majorarea tirajului la 12.000 de exemplare/lună.

Un lucru surprinzător dacă analizăm perioada anterioară când, în anul 1959, tirajul fusese redus cu 1.000 de exemplare, acum fiind mărit cu 2.000 de exemplare. Acest lucru poate fi înțeles cumva în contextul, „epocii de Aur” a regimului Nicolae Ceaușescu.

Concluzii

Cenzura comunistă și-a „îndreptat atenția” cu multă minuțiozitate asupra periodicele bisericești, în special asupra celor ortodoxe, și s-a încercat prin toate mijloacele posibile tergiversarea apariției acestor publicații prin diferite metode, așa cum am încercat să prezint anterior, ca cea cenzurării textului propriu-zis, a reducerii tirajelor și a periodicității, respectiv a întârzierii acordării vizelor bun de imprimat, respectiv bun de difuzat.

Nici *Telegraful Român*, cel mai vechi periodic ortodox n-a scăpat de cenzura comunistă însă, în mod cu totul surprinzător, de la un tiraj de 5.000 de exemplare/lună, redus la 4.000 de exemplare/lună în 1959, tirajul va ajunge să crească până la 10.000 de exemplare/lună, cerându-se chiar aprobarea suplimentării tirajului la 12.000 de exemplare/lună, de la 1 aprilie 1972.

¹⁴ ANIC, fondul Ministerul Cultelor și Artelor, dosar nr. 37/1962, f. 39-48.

¹⁵ *Ibidem*, f. 47.

¹⁶ *Ibidem*, f. 47.

¹⁷ ANIC, fondul Ministerul Cultelor și Artelor, dosar nr. 192/1969, f. 58, 110, 116, 145, 182, 197, 230, 244, 253.

¹⁸ ANIC, fondul Ministerul Cultelor și Artelor, dosar nr. 48/1963, f. 37.

¹⁹ *Ibidem*, f. 37.